

ฟาร์มในเขตเมือง

URBAN FARMING

Source: รายงานผลการศึกษา การบ่งชี้แนวโน้มและทิศทางการพัฒนานวัตกรรมการเกษตรในอนาคตของประเทศไทย. สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). 13 พฤษภาคม 2562.

ฟาร์มในเขตเมือง

ฟาร์มในเขตเมืองกำลังเป็นที่นิยมและเกิดขึ้นตามเมืองใหญ่ทั่วโลก อย่างไรก็ตามการทำฟาร์มในเขตเมืองนั้นไม่จำเป็นจะต้องทำในระบบปิดเสมอไป มีตัวอย่างในเมืองใหญ่มากมายที่นำเอาพื้นที่เปิด ซึ่งไม่ได้มีการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เช่น ดาดฟ้าตึก ลานจอดรถ ที่ไม่ได้ใช้งาน พื้นที่รอการก่อสร้าง มาใช้ในการปลูกพืชผักหรือทำสวนดอกไม้เพื่อเป็นแหล่งผลิตออกซิเจนและส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน

หน่วยงาน Tokyo Metro ซึ่งบริหารจัดการรถไฟใต้ดินในเมืองโตเกียว ริเริ่มการปลูกผักในโรงงานผลิตพืชบริเวณพื้นที่รกร้างใต้ดิน ช่วยอำนวยความสะดวกในการขนส่งผลผลิตไปตามจุดต่างๆ ภายในเมือง ช่วยลดมลภาวะจากกิจกรรมการขนส่งผลผลิต นอกจากนี้ยังอาจได้รับแรงหนุนจากกลุ่มคนที่มีแนวคิดสนับสนุนการบริโภคผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น

บริษัทเฟอร์นิเจอร์ยักษ์ใหญ่ IKEA ออกชุดเฟอร์นิเจอร์ใหม่ซึ่งออกแบบมาให้สามารถทำสวนขนาดเล็กสำหรับปลูกพืชผักเพื่อประดับตกแต่งและการบริโภคได้ในเขตเมือง บางบริษัทก็เริ่มออกแบบอุปกรณ์และเฟอร์นิเจอร์ที่ทำให้ผู้คนที่อยู่ ในเขตเมืองสามารถปลูกพืชในบ้านหรือสำนักงานได้แล้ว

Rooftop Republic ในฮ่องกง ดำเนินกิจการรับออกแบบบริหารจัดการ และเปิดอบรมฟาร์มในเขตเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนดาดฟ้าของตึก

ในประเทศคิวบา การเกษตรในเขตเมืองถือเป็นกระแสหลักด้วยความจำเป็นจากการขาดแคลนน้ำมันสำหรับเครื่องจักรทางการเกษตร และระบบขนส่ง รัฐบาลจึงหันมาส่งเสริมการทำเกษตรแบบอินทรีย์ในเขตเมืองเป็นเวลามากกว่า 20 ปี

ปัจจัยเอื้อและอุปสรรคที่ส่งผลต่อแนวโน้ม

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง (Political Factors)

นโยบายการเกษตรในพื้นที่เปิดของเมือง การสนับสนุนการใช้พื้นที่ภายในอาคาร ด้วยการส่งเสริมการปลูกพืชผักเพื่อการเกษตร

นโยบายการทำเกษตรที่ไม่เอื้อต่อการทำฟาร์ม ในเขตเมือง นโยบายการพัฒนาพื้นที่ในอาคาร เพื่อการทำฟาร์ม

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors)

การพัฒนาการเกษตรแบบผสมผสาน การลด การบริโภคผักที่ต้องนำเข้า หรือผักจาก ฟาร์มระยะไกล ส่งเสริมให้ประชาชนปลูกพืชผัก รับประทานเองประหยัดงบในครัวเรือน

การกระจายรายได้ไม่เท่าเทียม เกษตรกรดั้งเดิม สูญเสียดายได้ เนื่องจากคนนิยมการบริโภคพืชผัก ที่ปลูกในเมืองมากกว่า

ปัจจัยด้านสังคม/เทคโนโลยี (Social/Technology Factors)

การปลูกพืชในเมืองไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยี ที่ล้ำสมัย เพียงแค่ย้ายสถานที่การปลูก จากพื้นที่เกษตรกรรมมาเป็นพื้นที่ภายในเมือง

กลุ่มคนที่มีค่านิยมในการบริโภคผักออร์แกนิก และอาหารที่มีประโยชน์ เกิดความไม่มั่นใจต่อพืชผัก ที่ปลูกในเมือง เนื่องจากปริมาณสารพิษจากฝุ่น ที่ตกค้างหรือดูดซับไปในพืชผัก

ปัจจัยด้านกฎหมาย (Legal Factors)

การตั้งข้อกำหนด และออกกฎหมายคุ้มครอง การเกษตรในตัวเมืองรวมทั้ง การตั้งมาตรฐานการทำเกษตรบนพื้นที่อาคาร

ข้อกำหนดและใบอนุญาตการใช้พื้นที่โล่ง เช่น ดาดฟ้าของอาคารเพื่อการเกษตร

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environment Factors)

การทำฟาร์มในเขตเมืองช่วยแก้ปัญหามลพิษ ทางอากาศ เพิ่มปริมาณออกซิเจนให้กับพื้นที่เมือง และแหล่งอยู่อาศัย ทำให้เกิดพื้นที่สีเขียวมากขึ้น

ปัญหาของเสียที่เกิดจากการทำการเกษตรในเขต เมือง เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช รวมทั้งปัญหา แมลงและกลิ่นที่จะเข้ามาในอาคาร

ประเด็นที่ควรพิจารณา

การปลูกพืชในโรงเรือนหรือในระบบปิด เช่น โรงงานผลิตพืช จะไม่สามารถทดแทนการปลูกพืชในแปลงเปิดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พืชในกลุ่มพืชไร่ซึ่งมีความต้องการพื้นที่ขนาดใหญ่ การผลิตในโรงงานผลิตพืชส่วนใหญ่มุ่งเน้นผลิตพืชที่มีมูลค่าสูงอย่างพืชสมุนไพรและพืชสวนเป็นหลัก ซึ่งไวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและศัตรูพืช จึงเหมาะสำหรับการปลูกในระบบปิด เนื่องจากโรงงานผลิตพืชมีต้นทุนของระบบสูงมาก ผู้ใช้จึงต้องพิจารณาความเหมาะสมของตัวพืชและสถานการณ์การใช้งาน

ตัวอย่างเช่น การใช้โรงงานผลิตพืชในแถบตะวันออกกลาง พื้นที่แถบนี้มีทรัพยากรน้ำในปริมาณจำกัดและมีราคาแพง การใช้โรงงานผลิตพืชในกรณีนี้สมเหตุสมผลเพราะประสิทธิภาพการใช้น้ำในโรงงานผลิตพืชสูงถึงเกือบ 100% ในขณะที่การปลูกพืชในโรงเรือนมีประสิทธิภาพการใช้น้ำเพียง 2-3% เท่านั้น โรงงานผลิตพืชจึงถือเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาผลกระทบจากภัยแล้งในภาคการเกษตรได้

อีกประเด็นสำคัญ คือ เรื่องต้นทุนสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ การทำเกษตรในรูปแบบปัจจุบันมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในปริมาณมหาศาล ซึ่งจะส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกรรวมถึงผู้บริโภค ต้นทุนเหล่านี้มักไม่ได้ถูกนำมาคิดในกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร โรงงานผลิตพืชนั้นไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชใดๆ จึงช่วยลดต้นทุนเหล่านี้ลงได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

แนวคิดเรื่องการทำฟาร์มในเขตเมืองแพร่หลายในประเทศไทยมาเป็นเวลา 5-10 ปี แล้ว ตัวอย่างเช่น ในปี 2014 มีโครงการ **“สวนผักคนเมือง”** ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อส่งเสริมให้ผู้คนในเขตเมืองหันมาปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษไว้บริโภคเอง โดยสนับสนุนทั้งทุนและการฝึกอบรมให้แก่ผู้ที่สนใจ นอกจากนี้ยังมีฟาร์มอิสระอื่น ๆ ในเขตเมืองอีกจำนวนหนึ่งที่ปลูกผักเพื่อการจำหน่าย ร้านอาหารบางแห่งในกรุงเทพฯ ก็มีแปลงปลูกผักไฮโดรโปนิกส์อยู่ในร้าน แต่กำลังการผลิตยังถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับฟาร์มผลิตผักทั่วไป จุดประสงค์หลักของการปลูกจึงน่าจะเพื่อตกแต่งและสร้างภาพลักษณ์ให้กับร้านมากกว่าจะเป็นการผลิตในเชิงพาณิชย์

Credit: <https://www.facebook.com/cityfarmthailand>

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

Will Allen
Founder
Growing Power Inc.

ตัวอย่างกรณีของการใช้พื้นที่เกษตรในเขตเมือง เพื่อสร้างความสามัคคีและสันติสุข ในเขตชุมชนที่มีอาชญากรรมสูงองค์กรชื่อว่า **Growing Power Inc.** จากสหรัฐอเมริกา เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรเพื่อให้ความรู้และส่งเสริมการทำเกษตร ทั้งการปลูก พืชผักสวนครัว การทำปุ๋ยหมักจากไส้เดือน และการเลี้ยงปลาในเขตเมือง โดยมีการ จัดอบรมที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม

วิล อัลเลน (Will Allen) ซีอีโอขององค์กรมีแนวคิดที่สวนดอกไม้และสวนผักในเมือง คือ “เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการต่อสู้กับอาชญากรรม” Growing Power Inc. ถือเป็นตัวอย่างที่ดีของธุรกิจเพื่อสังคม องค์กรมีรายได้เข้ามาหลายทางทั้งจากการจัด ฝึกอบรม การขายผลผลิตให้กับร้านอาหารและตลาดท้องถิ่น โดยมีข้อมูลว่าในปี 2010 องค์กรทำกำไรได้สูงถึง 700,000 เหรียญสหรัฐ

Credit: <https://www.jsonline.com/story/money/business/2017/11/20/growing-power-founder-allen-retire-nonprofits-debts-mount/881139001/>